

SIPOS ENDRE

A SZOBROK SORSA

HARRY HILL BANDHOLTZ SZOBRA BUDAPESTEN

A Szabadság téren ténfergő turisták néha megállnak e szobor előtt, mely 2019-ben méltó, monumentális talapzatot kapott. Most már szinte fölénk emelkedik. Nekem tetszett az előző elhelyezés is. A kisebb talapzat lehetővé tette, hogy közvetlenül szemébe nézzünk a tábornoknak.

Ki volt valójában Harry Hill Bandholtz? S a szobrát miért éppen ide helyezték el? A válasz nyilvánvaló. Csak a szobor mögötti hatalmas, patinás vaskerítésre kell pillantani. Az amerikai állampolgárt az amerikai nagykövetség előtti hely illeti meg. (Ilyenkor eszembe jut Mindszenty József, aki évtizedekig élt e követségen, s bentről hallgatta a kiáltozó gyerekek társalgódását.)

A szobrot Ligeti Miklós, kitűnő szobrászunk készítette. Amikor az ő nevét halljuk, akkor általában a városligeti Anonymus-szobor titokzatos tömege villan fel bennünk. A művészettörténészek őt tartják az egyetlen impresszionista magyar szobrásznak. Talán az Anonymus-szobor drapériájának festői megmintázása miatt.

A Bandholtz-szobor osztozott a magyar köztéri szobrok sorsával. 1936-ban felállították, 1949-ben eltávolították, 1989-ben újra felállították. S 2019-ben méltó talapzatot kapott.

A tudásra vágyó turista körbejárja a szobrot; a körplasztika ugyanis attól körplasztika, hogy körbe lehet járni: azaz végtelen sok nézőpontból tanulmányozható. A szobortalapzat hátlapján levő szövegből a következőket tudhatjuk meg: először is a tábornok az amerikai missziót vezette 1919-ben. Egy másik információ: ő volt az igazság nemes bajnoka.

Az utóbbi állítás kíváncsivá teszi a turistát. Elkezd lapozgatni az útikönyvét, laptopját. Hátha megtudja onnan, hogy a tábornok ezen tulajdonságát mi alapozta meg. Szívet melengető érzés, ha a hazugságtengerben fuldokló világban az *igazság bajnokával* találkozik az ember.

Az esemény 1919. október 5-én, éppen 100 évvel ezelőtt zajlott a Magyar Nemzeti Múzeum előtt. Amikor a tábornok megtudta, mire készül a román hadsereg, odasietett a Múzeumhoz. S mit látott? A román katonák buzgón készülnek kihurcolni az épületből – a Nemzeti Múzeum elé már felvonultak a megrakásra váró teherautók – a múzeum műkincseit, a magyar történelem ereklyéinek mondható értékeket. A tábornok dühbe gurult, hiszen a törvénytelen és az igazságtalanság ilyen megnyilvánulásával még nem találkozott. Lovaglópalcáját elővéve arra kényszerítette a buzgó tolvajokat, hogy az ellopott tárgyakat tegyék vissza az eredeti helyükre, ahonnan elhurcolták. Azt nem tudjuk, hogy a lovaglópalcáját használta-e, vagy elég volt felmutatnia. A múzeum ajtóit mindenesetre a szövetségesek nevében lepecsételtette. (A november 24-én miniszterelnökké választott Huszár Károly javaslatára Bandholtz a Magyar Nemzeti Múzeumnak adományozta nevezetes lovaglópalcáját.)

Állítólag a Ligeti Miklós által készített szobron eredetileg a pálca jobb kézben szorongatva a test előtt, készenléti állapotban mintázódott meg. De hát ez sértette az érintettek érzékenységét! Ezért a lovaglópálca nyugvó helyzetben hátra került, miután feladatát konkrétan vagy szimbolikusan elvégezte. Sajnos, a tolvajok ily módon való ténykedéseit nem szakították meg. Milyen szerencse, hogy mi, a kárvallottak nem vagyunk olyan érzékenyek, mint szomszédaink. Minket bármikor, bárhol meg lehet alázni, be lehet feketíteni, történelmünket agyon lehet hazudni, tőlünk büntetlenül bármit el lehet lopni. Tisztelet a kivételnek! Tisztelet Bandholtz tábornoknak és katonáinak!

Ezt a szobrot valójában a Magyar Nemzeti Múzeum szoborparkjában kellene elhelyezni, s a történetét több nyelven a talapzatra kellene felírni. (Az igazságnak némi esélyt adni.)

A szobor egyáltalán nem impresszionista, nem is klasszicista. Nagyon is realista! A tábornok terpeszállásban áll, mellét kifeszíti, kissé felfelé néz, gyönyörködik az épület timpanonjának szobraiban. Markáns tekintetéből őserő sugárzik. A lovaglópálca alig rejtőzködően készenlétben áll. A műtárgyak visszaszállítása folyamatban van. Ezt a pillanatot örökítette meg az utókor számára Ligeti Miklós.

Milyen jó lenne, ha hazánk valamennyi elrabolt értéke visszakerülhetne az eredeti helyére s az igazságosság és a törvényesség összehangoltan működne! Jó erről álmodozni.

H. H. Bandholtz szobra a Szabadság téren